

Les obscures finances de la monarquia

Tot i el silenci tradicional, es van coneixent alguns detalls al voltant de la qüestió més obscura de la monarquia: les finances privades de Joan Carles. La recent publicació de 'La soledad del Rey' (La Esfera de los Libros), les explica. L'autor és José García Abad, director de la revista 'El Siglo'.

“Pots aquestes cicatrius [...] no són percebudes més que per una minoria qualificada, perquè el monarca es beneficia d'un pacte implícit de silenci de la premsa. Tanmateix, l'experiència demostra que l'extensió d'una imatge [...], des dels cercles minoritaris [...] fins al públic en general, només és qüestió de temps. També és qüestió de temps la rescissió del pacte implícit de silenci de la premsa. Una complicitat que, ara es veu, més que salvar el rei ha estat a punt de condemnar-lo.”

No pertany, la cita, a cap pamflet contra la monarquia, sinó a l'obra de José García Abad, llicenciat en Ciències Polítiques i periodista, *La soledad del Rey*, de l'editorial La Esfera de los Libros, publicat a Madrid el gener d'enguany i que ja té al carrer la cinquena edició. Prova que, en efecte, els murs de silenci sobre els aspectes obscurs del rei Borbó comencen a esbucar-se. Si sobre les ombres de Joan Carles, que ha gaudit d'uns mitjans de comunicació en general servils que han evitat que es coneguin els aspectes més obscurs del seu regnat, ja es comença a filtrar llum, què pot esperar el seu fill, futur rei que aquesta setmana contrau noces amb na Letizia? Doncs possiblement no pugui esperar un tracte de favor semblant al que ha tengut el seu pare. I per a suposar-ho, no cal més que haver llegit els comentaris crítics –minoritaris, tot s'ha de dir, però intensos– sobre el famós viatge de festa al Carib que ha fet recentment la parella, quan Madrid i bona part de l'estat encara estava sota els efectes dels brutals atemptats de l'11 de març. Un viatge que solament s'ha divulgat gràcies a l'incident que protagonitzà la futura reina amb els serveis duaners nord-americans.

El trencament del silenci. Durant setze anys, però, el silenci va ser absolut.

A principi de la dècada dels noranta es comença a trencar. El diari *El Mundo* va obrir la primera escletxa. La primera i, en bona part, l'única, tot i que cada cop és més ampla, sobretot per obra d'Internet. El 1991, en plena crisi provocada per la invasió de Kuwait per l'Iraq, el diari publicà, al contrari del que havia deixat entendre Felipe González, que el rei no era a Madrid, sinó en un dels seus habituals viatges privats. Era la caiguda del tabú. Al cap d'un any emergia la història de l'amant del rei, “a la qual va estar vinculat durant divuit anys, sense que això l'impedís d'endinsar-se en altres aventures”, escriu l'autor del llibre. Llavors, a poc a poc, les informacions, sempre petites, han anat retratant una família reial molt allunyada del tòpic a l'ús. Es una família molt interessada pels viatges privats –Suïssa, Rússia, Sud-àfrica, Londres, el Carib, Nova York...–, que ocupen molt més temps que els períodes oficials de vacances; que passa per vicissituds personals gens de conte de fades –presumptes o vertaderes separacions de matrimonis, males relacions entre ells, bregues, disputes...–, amb un cap de família enamorat dels regals molt cars –cotxes de superluxe, el iot *Fortuna*...–. Tot i que sovint aquests luxes s'emparen oficialment com a patrimoni de l'estat, aquest concepte no sembla que pugui encloure –diu l'autor del llibre, citant premsa nicaragüenca– una petita illa, al Carib, regalada el 1992 per les autoritats d'aquell país al rei espanyol. Com escriu García, referint-se al monarca, tot plegat configura una imatge “perfecta per a un monarca modern, tirant cap a postmodern, però que no és precisament la d'un rei del poble, la

El rei Joan Carles, durant un estiu a Mallorca. La seva passió marítima pot haver comptat amb el favor de diverses marques, convertint el monarca en un model publicitari. A la pàgina del costat, Manuel Prado y Colón de Carvajal, amic íntim de la Casa Reial, avui passa els dies entre relxes.

d'un cap de l'estat senzill i allunyat de l'ostentació i el luxe, com foren els sans principis amb què inicià el seu mandat".

Per què aquest trencament d'un silenci que havia durat des de l'any 1975 fins al 1991? García afirma que va ser a causa del discurs reial de Nadal de 1990. Dies abans, Felipe González havia demanat al monarca que introduís un matís de crítica implícita contra el que el socialista considerava excés de pressió de determinada premsa (bàsicament *El Mundo*, és clar). El rei hi va accedir, en contra de l'opinió de Sabino Fernández Campo, cap de la Casa Reial, en atenció a la bona relació que tenia amb el president. Des d'aleshores, la veda és oberta.

Però tota aquesta, diguem-ne, crònica rosa que afecta la monarquia no és el problema. El problema real és el món obscur de les finances reials. "Hi ha un cert risc —opina García— que la institució no es mantengui més enllà de la vida de don Joan Carles [...] molts [més] anys, si no

es rectifiquen algunes conductes: la del rei, les seves imprudències financeres i les seves males companyies; però també la del príncep i la dels seus gendres. No beneficien la Corona ni l'estrambòtic estil de vida de Jaime de Marichalar, ni els negocis d'intermediació d'Urdangarín i d'altres familiars del monarca."

Obscures finances reials. La monarquia espanyola rep dels pressupostos generals una dotació —de 7,22 milions d'euros el 2003— de lliure disponibilitat per afrontar totes les despeses personals i organitzatives de la Casa Reial. Al contrari dels altres reis europeus, l'espanyol no dona comptes de com s'ho gasta.

A banda, s'hi han de comptar també les despeses que, a través d'altres instàncies —Patrimoni de l'Estat—, es carreguen en els pressupostos públics. Tot el complex món burocràtic que afecta les finances reials es caracteritza, diu l'autor, per "l'opacitat"; per això, és clar, titula el capítol

corresponent amb un títol tan gràfic com "Una Casa molt obscura".

Si gens nítida és la gestió dels diners reials públics, més obscurs són encara els seus negocis privats.

En aquests moments, Manuel Prado y Colón de Carvajal, gran amic i administrador personal del rei, és a la presó. El mateix lloc de residència temporal de dos amics reials més, Mario Conde i Javier de la Rosa. Aquests delinqüents es mesclen amb el rei i els seus negocis privats: "Els diners semblen ser el flanc més feble de Sa Majestat." Aquest gust pels diners ha portat Joan Carles "a imprudències que no han tengut conseqüències pitjors gràcies a la complicitat dels governants i a la dissimulació de la premsa".

És impossible resumir la interessant informació que aporta García sobre les finances de la monarquia. Val a dir que l'autor no acusa de res el cap de l'estat, més enllà de la imprudència deguda al seu gust pels diners, tot i que també adverteix que constitucionalment és impossible reclamar cap responsabilitat al rei. Però les dades, perfectament emmarcades en els contextos polítics, personals i econòmics, presenten un fons demolidor per a la imatge pública del monarca.

Segons García Abad, el rei, i de fet tota la família reial, ingressa diners per patrocinis comercials, una pràctica que té a Mallorca l'escenari preferit: "Mallorca és una bona font d'ingressos per al rei en concepte de marxandatge i patrocini de roba i equipaments esportius, begudes, rellotges, etc. A poc a poc els membres de la família reial s'han convertit en atractius models de publicitat, a vegades subliminal, i d'altres, descarada." García Abad cita empreses i marques com Agua Brava, Azur de Puig, Breitling (rellotges), Burberry, CAM (Caixa d'Estalvis del Mediterrani), Ermenegildo Zegna, Freixenet, Fumarel (equipament esportiu), La Caixa, Osborne, Rolex o Rossignol (equipament d'esquí)... que, segons ell, mantenen bona sintonia, en aquest sentit, amb la família. Això no és res. El polèmic empresari José María Ruiz Mateos assegurarà haver regalat a Joan Carles 1.000 milions de pessetes. "No és delictes —diu l'autor de *La soledad del Rey*— fer-li regals al rei, però [...] qui regala espera quelcom a canvi, i això pot resultar com-

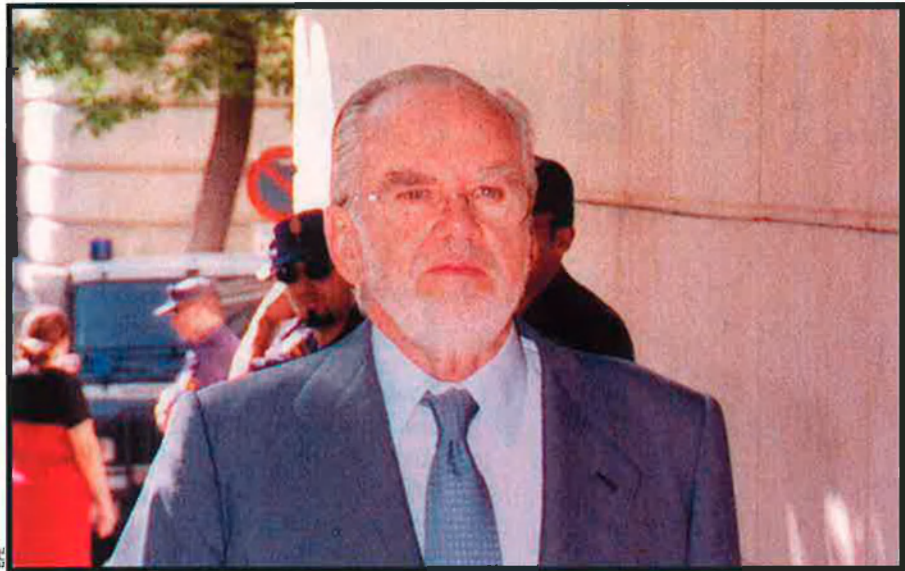
prometedor.” La història de l’empresari de Jerez, que tant sovintejava La Zarzuela, és insubstantial comparada amb les protagonitzades pel rei amb homes de negocis com Prado, Conde i De la Rosa.

García cita l’espínós tema “del suposat cobrament pel monarca de comissions per la importació de petroli procedent de països àrabs”, gràcies a una gestió de Manuel Prado y Colón de Carvajal, que tenia estatut d’ambaixador *at large*, o sigui, sense destinació ni dependència del ministeri corresponent i que en la pràctica actuava com a ambaixador reial directe. La història es remunta a la crisi del petroli de 1973-1974, quan l’estat espanyol quedà sota mínims i una gestió directa del rei, a través de Prado, davant del seu bon amic Fahd d’Aràbia Saudita, reportà 100.000 barrils diaris de cru cap a Espanya. D’aquesta operació vendria el “suposat” cobrament de les comissions.

L’episodi més tèrbol es produeix en els anys noranta, “amb dos casos que podrien estar relacionats: l’exploració d’un crèdit de 100 milions de dòlars que concedí al rei d’Espanya el d’Aràbia, sense interessos, i el ‘regal’ de la mateixa quantitat fet per Javier de la Rosa a Manuel Prado –que [De la Rosa] diu que tenia com a destinació el rei– a costa de Kio (l’empresa d’inversions a l’estranger de Kuwait)”. Es tracta de l’enrevessada història que, al capdavant, ha dut a la presó tant Manuel Prado com De la Rosa. “Ha estat l’assumpte que més perillosament ha afectat el monarca.”

Més difús és el capítol que fa referència a la relació de l’entorn del rei i de Felipe González en l’escàndol de l’empresa francesa Elf Aquitaine, d’importació de petroli, que va comprar Ertoil, filial de Cepsa. En el procés que s’instrueix a París sobre corrupció, suborn i xantatges, que implica 37 persones, el president de l’empresa que dona nom a l’escàndol afirmà “haver lliurat 55 milions de francs a nombrosos polítics; en particular als pròxims a Felipe González i de l’entorn del rei Joan Carles”.

Mario Conde, “un altre aventurer que ha compromès el rei”, també tingué la seva quota d’amistat perillosa. “Regà amb diners aliens, els del banc que gestionava, el rei, el seu pare i la infanta Pilar.” Tanmateix, no van ser els diners “l’as-

pecte més perillós d’aquesta relació”. Cal recordar que aleshores, encetada la dècada dels noranta, la degradació del Govern socialista no tenia aturador. En aquelles circumstàncies, Conde, “convertit no solament en tutor de Joan Carles I d’Espanya, sinó en el seu banquer de capçalera”, es dedicà “a conspiracions polítiques en les quals pretenia involucrar el rei”. Va aconseguir “col·locar el seu amic Fernando Almansa” com a cap de la Casa Reial. Des de 1989 ja havia cedit “un compte –el número 8317-172–” de Banesto al monarca, a través del qual aquest feia operacions d’inversions; quan el Banc d’Espanya intervingué Banesto, diu l’autor, el compte tenia un descobert de 150 milions de pessetes (uns 900.900 euros).

Si el lector recorda aquest context polític, s’arribà a especular, sempre com un rumor, que Conde podria ser considerat com una mena de president de circumstàncies per sortir del desastre socialista i de la incapacitat d’Aznar per guanyar el PSOE. Així ho refereix també García Abad, si bé afirma que potser fos una aspiració boja de Conde, tot i que la seva estreta amistat amb el monarca projectà una funesta ombra sobre el cap de l’estat.

La caiguda en desgràcia de Conde i De la Rosa, a partir de 1993, se suma a la inestabilitat política i a la tensió provocades per les bregues entre PP i PSOE, als “papers” que *El Mundo* publica (entre d’altres, sobre els enregistraments sonors de converses de Prado, el rei, etc.), a les operacions d’intermediació reial davant

González per rebre emissaris de Conde, a les cridades de De la Rosa “a la Zarzuela demanant protecció”...

En tot aquest escenari de nervis, rumors i molt de joc brut polític és quan va néixer l’operació per forçar la derrota del PSOE i, tal com van escampar molts rumors, la hipòtesi de l’abdicació del rei en favor de Felip. L’origen d’aquest rumor, García el situa en l’any 1993 i en el periodista monàrquic Luis María Anson, en ple escàndol de Conde, De la Rosa i Prado. Quan la història de Banesto i Kio amenaçava d’esquitxar el rei, Anson “intenta que Joan Carles abdiqui en el seu fill Felip per salvar la institució que ell estima molt deteriorada per l’escàndol”.

No hi hagué abdicació, com és obvi. Felip haurà d’esperar. De moment, es casa amb Letizia. En el llibre no apareixen referències cap a cap zona obscura de la vida del príncep. Excepte, indirectament, al fet de forçar privilegis professionals per a la seva al·lota: “Una veu, que el director general de RTVE no va poder ignorar, havia recomanat una empena professional” per a Letizia. L’autor fa referència a “les discutibles amistats” que envolten el príncep. García afirma que l’hereu té un caràcter molt fred, difícil i “inquietant”, potser perquè ha estat sobreprotegit per la reina. Implícitament pareix dubtar sobre la capacitat de Felip per a aguantar en el tron de la monarquia. Però, en fi, això ja és, o serà, una altra història.

Miquel Payeras